

กรมทรัพยากรธรรมชาติและ
กระทรวงพาณิชย์

เล่มที่ 65
วันที่ประกาศโฆษณา

เลขที่ประกาศ 194
29 มิถุนายน 2565

ประกาศโฆษณาการรับขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

เลขที่คำขอ	64100268	วันที่ยื่นคำขอ	25 มิถุนายน 2564
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์	ดินสอพองลพบุรี (Lop Buri White Clay Filler หรือ Din Sor Pong Lop Buri)		
รายการสินค้า	ดินสอพองแบบก้อน ดินสอพองแบบผง		
ผู้ขอขึ้นทะเบียน	จังหวัดลพบุรี		
ที่อยู่	ศาลากลางจังหวัดลพบุรี ถนนนารายณ์มหาราช อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี 15000		

1. คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า

คำนิยาม

ดินสอพองลพบุรี (Lop Buri White Clay Filler หรือ Din Sor Pong Lop Buri) หมายถึง ดินสอพองแบบก้อนและดินสอพองแบบผง ที่มีเนื้อละเอียด สีขาวขุ่น หรือขาวนวล ผลิตจากดินสีขาวที่มีส่วนประกอบสำคัญเป็นแคลเซียมคาร์บอเนต (ดินมาร์ล) ที่เกิดจากธรรมชาติ ซึ่งผ่านกระบวนการร่อน ผสมน้ำ กรองให้ละเอียด แล้วทำให้แห้ง อันเป็นภูมิปัญญาของชาวลพบุรีที่สืบทอดกันมายาวนาน ผลิตในพื้นที่อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

ลักษณะของสินค้า

ลักษณะทางกายภาพ

(1) ดินสอพองแบบก้อน

- รูปทรง เป็นก้อนแข็งหลากหลายขนาด มีรูปทรงตามลักษณะที่ต้องการ โดยทั่วไปนิยมทำเป็นแผ่นกลม และแบบก้อนรูปทรงกรวยคว่ำ
- สี ขาวขุ่น หรือขาวนวล ไม่มีสีอื่นเจือปน
- เนื้อดิน มีความละเอียดเป็นเนื้อเดียวกัน แห้งสนิททั่วทั้งก้อน ค่อนข้างเปราะ แตกง่าย ไม่มีสิ่งเจือปน เมื่อปีบน้ำมะนาวใส่แล้วจะมีลักษณะพองฟู

(2) ดินสอพองแบบผง

- รูปทรง เป็นผงละเอียด
- สี ขาวขุ่น หรือขาวนวล ไม่มีสีอื่นเจือปน
- เนื้อดิน มีความละเอียด เนียนนุ่ม แห้งสนิท ไม่มีสิ่งเจือปน เมื่อปีบน้ำมะนาวใส่แล้วจะมีลักษณะพองฟู

2. กระบวนการผลิต

วัตถุดิบ

แหล่งวัตถุดิบดินสอพองลพบุรี จะใช้วัตถุดิบจากแหล่งดินมาร์ลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองลพบุรี 3 แห่ง ได้แก่ ตำบลท่าแค ตำบลกกโก และตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี หรือแหล่งดินจากพื้นที่อื่นที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกัน ที่สามารถตรวจสอบได้ โดยดินที่นำมาผลิตได้ต้องมีลักษณะเนื้อดินเป็นสีขาว ค่อนข้างร่วนและเปราะ อาจพบกรวดดินมนหรือมีหินปูนปะปนอยู่ เมื่อนำเนื้อดินไปแช่ในน้ำแล้วต้องสามารถตกตะกอนเป็นโคลนได้ และมีลักษณะเป็นเนื้อโคลนละเอียด เนียน สีขาวขุ่น หรือสีขาวนวล

การเตรียมสถานที่ผลิตดินสอพอง

พื้นที่การผลิตดินสอพอง ต้องมีการจัดเตรียมพื้นที่ให้เพียงพอและเหมาะสม และมีแหล่งน้ำสำหรับการผลิตให้เพียงพอ โดยพื้นที่สำหรับผลิตดินสอพอง 1 บ่อ อย่างน้อยต้องประกอบด้วย

(1) พื้นที่สำหรับกองวัตถุดิบ ควรปรับพื้นที่ให้ราบ มีขนาดความกว้างพอเหมาะกับกองดิน อยู่ในบริเวณที่โล่ง และใกล้กับแหล่งน้ำ

(2) บ่อสำหรับละลายดิน ขุดบ่อหรือปรับพื้นที่ให้อยู่บริเวณด้านหน้ากองวัตถุดิบ ควรมีขนาดใหญ่พอเหมาะกับกองดิน และมีความลึกพอให้ขังน้ำได้ โดยให้ปากบ่ออยู่ระดับเดียวกับพื้นดิน

(3) บ่อหรือพื้นที่สำหรับทิ้งเศษกรวด ควรตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับบ่อละลายดิน อาจทำเป็นบ่อลึกหรือเป็นพื้นที่ราบก็ได้

(4) บ่อสำหรับใส่เนื้อโคลนดินสอพอง หรือเรียกว่า “บ่อเนื้อ” จำนวน 3 - 5 บ่อ หรือตามความเหมาะสมของพื้นที่ โดยควรอยู่ใกล้ หรือเรียงรอบบ่อละลายดิน เพื่อให้สะดวกในการตักน้ำลงไป ควรให้ปากบ่อเสมอกับพื้นดินหรือสูงกว่าพอสมควร อาจจะทำเป็นบ่อดินหรือบ่อปูนก็ได้ ส่วนมากนิยมใช้วงบ่อซีเมนต์จำนวน 2 - 3 วง ก่อเรียงกันขึ้นมา

(5) พื้นที่ลานตาก ควรมีลานกว้างบนพื้นที่ราบสำหรับผึ่งโคลนดินสอพอง และมีพื้นที่วางแคร่ไม้ไผ่หรืออุปกรณ์สำหรับตากดินสอพอง

เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต

(1) ตะแกรงกรอง เป็นตะแกรงตาข่ายที่มีความละเอียดมาก ใช้ในการกรองเศษหิน เศษกรวด และสิ่งเจือปนต่างๆ ที่ผสมอยู่ในเนื้อดิน จะใช้ในขั้นตอนการกรองน้ำดินจากบ่อละลายดินลงสู่บ่อเนื้อ โดยทั่วไปจะทำเป็นกระบะทรงสี่เหลี่ยม หรือความเหมาะสมกับลักษณะของบ่อเนื้อ ด้านล่างของกระบะมีตะแกรงตาข่ายอะลูมิเนียมหรือโลหะที่ไม่เป็นสนิม ด้านบนมีแผ่นปิดขนาดกว้างพอประมาณ ป้องกันน้ำดินที่ยังไม่ได้กรองกระเด็นลงบ่อ ด้านหน้าและด้านหลังของกระบะอาจต่อไม้ยาวสำหรับวางพาดบนขอบบ่อ หรือจะใช้ตัวกระบะพาดบนไม้ที่วางพาดบนขอบบ่อก็ได้

(2) แม่พิมพ์ดินสอพอง

(2.1) แม่พิมพ์ดินสอพองแบบแผ่น ใช้สำหรับขึ้นรูปโคลนดิน เพื่อผลิตเป็นดินสอพองแบบแผ่น นิยมทำเป็นพิมพ์วงกลมมีด้ามจับ ทำจากโลหะชนิดที่ไม่เป็นสนิม ส่วนใหญ่พิมพ์จะมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5 - 8 นิ้ว

(2.2) แม่พิมพ์ดินสอพองแบบเม็ด เป็นพิมพ์ที่ใช้สำหรับหยอดดินสอพองแบบเม็ด ที่เรียกว่า ดินดอกหรือดินตุ้ม ตัวพิมพ์จะมีหลายลักษณะทั้งที่เป็นกรวยคล้ายพิมพ์ทำขนมที่มีลวดลายเส้น หรือพิมพ์แบบกล่อง

ที่เจาะรูด้านล่างให้เป็นแฉกช่องเล็กๆ สำหรับหยอดได้ครั้งละจำนวนมาก ส่วนมากจะมีแผ่นด้านบนสำหรับกวดเนื้อดินขณะหยอด ในการทำดินสอพองแบบเม็ดยังต้องอาศัยความชำนาญในการหยอดเพื่อให้ได้รูปทรงที่สวยงามและมีขนาดใกล้เคียงกัน

(2.3) แคร่ตากดินสอพอง เป็นชั้นวางที่มีความลาดเอียง ใช้สำหรับตากดินสอพองให้แห้งสนิท ส่วนมากทำจากไม้ไผ่ ที่นำมาสานขัดกันเป็นแผ่นใหญ่พอประมาณ วางเรียงบนฐานรองด้านล่างที่ทำให้มีลักษณะลาดเอียง ซึ่งแคร่ลักษณะนี้จะมีโครงที่ช่วยให้อากาศถ่ายเทได้ดี ทำให้ดินสอพองแห้งสนิททั่วทั้งแผ่น

(2.4) เครื่องโม่ดินสอพอง เป็นเครื่องมือสำหรับบดดินสอพองให้เป็นผงละเอียด ปัจจุบันเครื่องโม่ดินสอพองจะมีหลายรูปแบบ ที่นิยมใช้จะเป็นการบด 2 ขั้นตอน คือ การปั่นแบบหยาบด้วยเครื่องตีหยาบ แล้วนำเข้าเครื่องโม่ละเอียดผ่านตะแกรงอีกครั้งเพื่อให้ได้ดินสอพองแบบผงมีความละเอียด

การผลิตดินสอพอง

(1) ทำการละลายดินสอพอง โดยตักดินใส่บ่อละลายดินแล้วปล่อยน้ำลงไปผสมให้ดินละลาย หรือใช้เครื่องฉีดน้ำฉีดกองดินให้ละลายลงในบ่อ ในกรณีที่ดินมีความเหนียว ต้องย่อยดินให้เป็นก้อนเล็กๆ แล้วคัดแยกกรวดทราย เศษไม้ เศษหญ้า ออกจากดิน อาจใช้ตะแกรงหรือบุงก็ตักสิ่งปะปนออกไปทิ้งในพื้นที่ที่จัดเตรียมไว้

(2) เมื่อน้ำดินมีความข้นพอสมควร หรือมีลักษณะเป็นน้ำแป้ง ให้ตักหรือดูดน้ำดินในบ่อละลายดินใส่ลงไปบ่อเนื้อ โดยผ่านตะแกรงหรือกรองที่มีความละเอียด เพื่อให้ได้เนื้อดินที่มีความละเอียด และไม่มีสิ่งเจือปนหลงเหลืออยู่

(3) ปล่อยให้ น้ำดินตกตะกอนในบ่อเนื้อ ซึ่งใช้เวลาไม่น้อยกว่า 2 - 3 ชั่วโมง แล้วจึงตักหรือดูดน้ำใสด้านบนออกจนเหลือแต่เนื้อแป้งดินขาวชั้นลักษณะเป็นดินโคลน จากนั้นทำขั้นตอนที่ (1) และ (2) ซ้ำ จนได้โคลนดินสอพองเต็มบ่อ โดยทั่วไปจะใช้เวลาประมาณ 3 - 4 วัน จึงจะเต็มบ่อ

การผลิตดินสอพองแบบก้อน

ดินสอพองแบบก้อนมี 3 ลักษณะ คือ

(1) ดินสอพองแบบแผ่น มีลักษณะเป็นแผ่นวงกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางในช่วง 5-8 นิ้ว มีความหนาพอประมาณ นิยมใช้สำหรับภาคอุตสาหกรรม โดยดำเนินการดังนี้

(1.1) ตักดินสอพองใส่แม่พิมพ์ และทำการหยอดลงบนผ้าที่วางบนพื้นให้เป็นแผ่นวงกลม เพื่อให้ผ้าช่วยดูดซับน้ำจากโคลนดินสอพอง ผึ่งแดดทิ้งไว้กลางแจ้ง ให้แห้งพอหมาดๆ พอเกาะกันเป็นก้อน

(1.2) นำแผ่นดินสอพองที่แห้งพอหมาดๆ แล้ว ไปวางเรียงบนแคร่ไม้ไผ่ หรืออุปกรณ์ตากที่มีลักษณะลาดเอียง ตากแดดจนแห้งสนิท หรืออาจนำไปผ่านกระบวนการที่ทำให้ดินสอพองแห้งสนิทก็ได้ โดยใช้เวลาน้อยกว่า 5 - 7 วัน หรือขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ จากนั้นเก็บดินสอพองนำไปบรรจุเพื่อแปรรูปหรือจำหน่าย

(2) ดินสอพองแบบเม็ด (ดินตุ้มหรือดินดอก) เป็นดินสอพองที่มีลักษณะเป็นเม็ดขนาดเล็ก นิยมทำเป็นรูปทรงกรวยคว่ำ คล้ายขนมอาลัว นิยมนำไปใช้เป็นเครื่องหอม หรือนำไปผสมน้ำใช้ในเทศกาลสงกรานต์ ซึ่งผู้ผลิตมักจะทำเฉพาะในช่วงก่อนปีใหม่ หรือเทศกาลสงกรานต์ โดยดำเนินการดังนี้

(2.1) นำโคลนดินสอพองที่มีความเหลวพอประมาณมาตีหรือกวนจนมีความเหนียวมากพอที่จะหยอดลงพิมพ์ได้

(2.2) ตักดินสอพองเทลงแม่พิมพ์ และทำการบีบหยอดเป็นเม็ดเล็กๆ ลงบนผ้าที่วางบนพื้น โดยแม่พิมพ์ที่ใช้จะมีลักษณะเป็นกรวยคล้ายแม่พิมพ์ทำหน้าขนมเค้กที่มีลวดลายเส้น หรือแม่พิมพ์แบบกล่องที่สามารถหยอดได้ครั้งละจำนวนมาก

(2.3) ตากแดดทิ้งไว้กลางแจ้งให้แห้งสนิท จากนั้นเก็บดินสอพองนำไปบรรจุเพื่อจำหน่าย

(3) ดินสอพองรูปร่างอื่นๆ นิยมทำเป็นของฝากหรือของที่ระลึก โดยนำโคลนดินสอพองที่มีความเหลวพอประมาณมาตีหรือกวนให้มีความเหนียวมากพอที่จะหยอดลงแม่พิมพ์ได้ ตักดินสอพองหยอดลงแม่พิมพ์ แล้วนำไปตากแดดให้แห้งสนิท จากนั้นเก็บดินสอพองนำไปบรรจุเพื่อจำหน่าย

การผลิตดินสอพองแบบผง

นำดินสอพองแบบแผ่นที่แห้งสนิทแล้ว เข้าเครื่องโม่หรือผ่านกระบวนการบดให้เป็นผงจนเนื้อละเอียด โดยทั่วไปจะทำการตีด้วยเครื่องตี เรียกว่า “การตีหยาบ” ก่อน แล้วจึงนำเข้าเครื่องโม่ละเอียดผ่านตะแกรงอีกครั้ง เพื่อให้ได้ผงดินสอพองที่มีความละเอียด ไม่มีสิ่งเจือปน เมื่อได้ดินสอพองแบบผงแล้วอาจนำมาร่อน คั่ว หรือสะดุ้งเพื่อผลิตเป็นดินสอพองที่มีคุณภาพดี การคั่วหรือการสะดุ้งจะช่วยกำจัดความชื้นและฆ่าเชื้อโรคได้ จึงเหมาะสำหรับใช้ทำเครื่องสำอางและทำเป็นยา

การบรรจุ

(1) ดินสอพองที่แห้งสนิทแล้ว นำมาบรรจุใส่ภาชนะบรรจุที่เหมาะสม เช่น ถุงหรือกระสอบ เป็นต้น และปิดให้มิดชิด

(2) ดินสอพองแบบผง ต้องบรรจุในภาชนะบรรจุที่เหมาะสม สะอาด แห้ง สามารถป้องกันการเปียกชื้นได้ โดยต้องฉีกให้เรียบร้อย

(3) ดินสอพองสำหรับใช้กับร่างกาย ต้องบรรจุในภาชนะบรรจุที่สะอาด แห้ง และสามารถป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งสกปรกภายนอกได้ โดยต้องฉีกให้เรียบร้อย

การเก็บรักษา

(1) ควรเก็บดินสอพองไว้ในสถานที่ที่มีลักษณะโปร่ง มีหลังคา และอากาศถ่ายเทได้ดี

(2) ดินสอพองแบบผง เมื่อใส่ในภาชนะบรรจุแล้ว ไม่ควรวางบนพื้นโดยตรง ควรมีวัสดุสำหรับรองพื้น ป้องกันความชื้น

(3) ต้องระวังไม่ให้ดินสอพองเปียกน้ำหรือโดนน้ำฝน ถ้าดินสอพองเกิดการเปียกชื้น ควรนำมาผ่านกระบวนการทำให้แห้งใหม่

การบรรจุหีบห่อ

รายละเอียดบนฉลากหรือบรรจุภัณฑ์ ให้มีรายละเอียดประกอบด้วย

(1) คำว่า “ดินสอพองลพบุรี หรือ Lop Buri White Clay Filler หรือ Din Sor Pong Lop Buri”

(2) ระบุชื่อ ที่อยู่ เบอร์ติดต่อ ของผู้ผลิต/ผู้ประกอบการค้า และวิธีเก็บรักษา หรือข้อความอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดลพบุรี ตั้งอยู่ในเขตภาคกลางตอนบน มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสลับเนินเขาและภูเขา พื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกและเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่น่าสนใจหลายอย่าง โดยเฉพาะในเขตพื้นที่อำเภอเมืองลพบุรี ที่ละติจูด 14 องศา 47 ลิปดา 53 ลิปดาเหนือ และลองจิจูดที่ 100 องศา 39 ลิปดา 13 ฟลิปดาตะวันออก เป็นแหล่งดินสีขาวยที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นดินที่เกิดจากการผุพังของหินปูน และถูกน้ำพัดพามาสะสมอยู่ตามเชิงเขาหรือบริเวณแหล่งที่ลุ่ม โดยดินมาร์ลที่นำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตดินสอพองส่วนใหญ่เป็นดินในพื้นที่ตำบลท่าแค ตำบลกกโก และตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมืองลพบุรี ซึ่งชุดดินที่พบมากที่สุดในพื้นที่คือชุดดินลพบุรี มีลักษณะดินเป็นดินเหนียว พบชั้นปูนมาร์ลในระดับลึก 80 เซนติเมตรลงไป ปฏิกริยาดินเป็นต่างปานกลางถึงต่างจัด (pH 8.0 - 9.0) และมีบางส่วนเป็นชุดดินตาคลี ที่มีดินเป็นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง และมีเม็ดปูนปน มีสีขาวยของผงปูนหุติยภูมิหรือปูนมาร์ล ปฏิกริยาดินเป็นต่างปานกลาง (pH 8.0) ได้ชั้นดินลงไปเป็นชั้นปูนมาร์ลสีขาวยทั้งที่เป็นเม็ดและที่เชื่อมต่อกันหนาแน่น ชุดดินเหล่านี้ เมื่อชุดลงไปในระดับที่เหมาะสมก็จะพบดินมาร์ลสีขาวยเนื้อละเอียด ประกอบกับพื้นที่อำเภอเมืองลพบุรี ตั้งอยู่ในเขต 2 กลุ่มน้ำหลัก คือกลุ่มน้ำเจ้าพระยาและกลุ่มน้ำป่าสัก ซึ่งมีโครงการชลประทานขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กประเภทต่างๆ จำนวนมาก ทำให้มีแหล่งน้ำและปริมาณน้ำเพียงพอสำหรับการผลิตดินสอพอง โดยผู้ผลิตส่วนใหญ่ที่อยู่บ้านหินสองก้อน จะอยู่เลยแนวคลองชลประทาน จึงสามารถใช้น้ำจากคลองชลประทานในกระบวนการผลิตได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้จังหวัดลพบุรี มีสภาพภูมิอากาศที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุม 2 ชนิด คือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งพัดจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือปกคลุมในช่วงฤดูหนาวส่งผลให้จังหวัดลพบุรีมีอากาศหนาวเย็นและแห้ง และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งพัดปกคลุมในช่วงฤดูฝน ทำให้อากาศชุ่มชื้นและมีฝนตกทั่วไปจึงมีอุณหภูมิค่อนข้างสูงและอากาศร้อนอบอ้าวมากในฤดูร้อน

ด้วยลักษณะพื้นที่และแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว ทำให้พื้นที่อำเภอเมืองลพบุรีเป็นแหล่งที่พบดินมาร์ลคุณภาพดี มีค่าแคลเซียมคาร์บอเนตอยู่ในระดับสูง มีค่าความเป็นด่างในระดับที่เหมาะสม ประกอบกับมีแหล่งน้ำสำหรับใช้ในกระบวนการผลิตมากเพียงพอ และมีลักษณะภูมิอากาศที่ไม่ได้มีฝนตกชุกนัก อากาศร้อนและแห้งยาวนาน ทำให้ดินสอพองที่ผลิตได้มีความขาวละเอียดเนียน แห้งสนิท คุณภาพเหมาะสมกับการนำไปใช้ประโยชน์ และอยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมจึงสามารถผลิตดินสอพองได้อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี ทำให้จังหวัดลพบุรีได้ชื่อว่าเป็นแหล่งผลิตดินสอพองที่ดีที่สุดในประเทศไทย และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป

ประวัติความเป็นมา

ดินสอพอง ถือเป็นสมุนไพรที่อยู่คู่เมืองไทยมาช้านาน จัดอยู่ในสมุนไพรจำพวกแร่ธาตุหรือเรียกว่าเครื่องยาธาตุวัตถุ แต่ถ้านับคนไปก็พบว่าดินสอพองเป็นยาสมุนไพรตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชจาก “ตำราพระโอสถพระนารายณ์” ได้กล่าวถึงดินสอพองไว้ว่า “ให้เอาชานอ้อย กายาน แก่นคูณ กรักชี่ถากรมหม้อใหม่ใส่น้ำไว้ จึงเอาดินสอพองเผาให้สุก ใส่ลงในหม้อน้ำนั้นให้คนใช้กินเรื่อยๆ แก้อ่อนใน แก้กะหายน้ำหยุดแล” ซึ่งถือว่าดินสอพองเป็นยาสมุนไพรที่เก่าแก่ รักษาโรคให้กับผู้คนในสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี และจากการศึกษาประวัติศาสตร์ได้พบหลักฐานจากจดหมายเหตุของลาลูแบร์ หัวหน้าคณะทูตชาวฝรั่งเศสที่เดินทางเข้ามาในเมืองไทยสมัยแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้บันทึกไว้ว่า “...ชาวสยามอาบน้ำ

วันละ 3 ครั้ง 4 ครั้งและอาบน้ำบ่อยๆ และถือเป็นความสุภาพเรียบร้อยว่า จะมีไปเยี่ยมผู้ใดในรายการที่สำคัญๆ โดยมีได้อาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาดหมดจดเสียก่อนและในกรณีเช่นนี้เขาจะประแบ่งให้ชาวพริ้วที่ยอดดอก เพื่อแสดงให้เห็นว่าได้อาบน้ำมาแล้ว...” จากจดหมายเหตุดังกล่าวนี้ แสดงว่าการทำดินสอพองมีมาตั้งแต่แผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแล้ว นอกจากนี้ ยังมีหลักฐานอีกหนึ่งอย่างคือ หมายเหตุในรัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1205 (พ.ศ. 2386) และจากหลักฐานที่มีอยู่ในจดหมายเหตุแห่งชาติเกี่ยวกับดินสอพองของลพบุรี ปรากฏว่าในสมัยรัชกาลที่ 3 และรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีหมายเหตุให้เมืองลพบุรีทำดินสอพองส่งไปให้ทางกรุงเทพฯ เพื่อใช้ในราชการ ก่อสร้างวัดบ้าง สร้างพระเมรุบ้าง หลักฐานเหล่านี้แสดงว่าดินสอพอง ได้ถูกนำไปใช้เป็นวัสดุในการก่อสร้างนับเป็นเวลาร้อยๆปีมาแล้ว แสดงให้เห็นว่าจังหวัดลพบุรีเป็นแหล่งผลิตดินสอพองที่มีคุณภาพมาอย่างยาวนาน

การผลิตดินสอพองนับว่ามีความหมายอย่างมากในแง่ประวัติชุมชน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่สามารถคิดแปรรูปทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมากมายให้เป็นสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มโดยกรรมวิธีง่ายๆ และเหมาะสมกับบริบทของชุมชน ปัจจุบันการผลิตดินสอพองลพบุรี มีแหล่งผลิตสำคัญ คือ บ้านหินสองก้อน ตำบลทะเลชุบศร และตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี และมีแหล่งวัตถุดิบดินมาร์ลคุณภาพดีอยู่ในพื้นที่ ทำให้จังหวัดลพบุรีเป็นแหล่งผลิตเพียงแหล่งเดียวในประเทศที่สามารถผลิตดินสอพองที่มีคุณภาพ ประกอบกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่นมายาวนานนับร้อยปี จึงทำให้ดินสอพองลพบุรี เป็นสินค้าที่สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดลพบุรีมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน สมกับคำขวัญของจังหวัดลพบุรี ว่า “วังนารายณ์คู่บ้าน ศาลพระกาฬคู่เมือง ปรางค์สามยอดลือเลื่อง เมืองแห่งดินสอพอง เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์เกริกก้อง แผ่นดินทองสมเด็จพระนารายณ์” และด้วยความมีชื่อเสียงของดินสอพองลพบุรีที่มีมาอย่างยาวนาน จังหวัดลพบุรีได้ตั้งชื่อถนนเลียบริมคลองชลประทานชัชวาท - ป่าสัก ว่า “ถนนดินสอพอง” แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของ ดินสอพองลพบุรี ว่าคือมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาวจังหวัดลพบุรี

4. ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตพื้นที่การผลิต ดินสอพองลพบุรี ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเมืองลพบุรี ของจังหวัดลพบุรี รายละเอียดตามแผนที่

5. การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

- (1) ดินสอพองลพบุรี ต้องผลิตในเขตพื้นที่ที่กำหนด และตามกระบวนการผลิตข้างต้น
- (2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ การขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต และผู้ประกอบการค้า ดินสอพองลพบุรี รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

6. เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

- (1) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต และผู้ประกอบการค้า ที่ประสงค์จะขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ดินสอพองลพบุรี
- (2) ผู้ขอขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต และผู้ประกอบการค้า จะต้องปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ดินสอพองลพบุรี และดำเนินการตามแผนการควบคุมตรวจสอบทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิตและระดับจังหวัด

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์ ดินสอพองลพบุรี

ขอบเขตพื้นที่การผลิต ดินสอพองลพบุรี ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเมืองลพบุรี ของจังหวัดลพบุรี